

DERINIMO PAŽYMA

Dėl teisės aktų projektų dėl 2020 m. gegužės 5 d. Briuselyje priimto Susitarimo dėl Europos Sąjungos valstybių narių dvišalių investicijų sutarčių nutraukimo ratifikavimo

Institucijos pavadinimas, rašto data, numeris	Pastabų ir pasiūlymų santrauka	Žyma apie pastabas ir pasiūlymus, į kuriuos neatsižvelgta ar atsižvelgta iš dalies
Verslo tarybos (asociacijos „Investors‘ Forum“, Lietuvos pramonininkų konfederacijos, Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų ir Lietuvos verslo darbdavių konfederacijos) raštas, 2020 m. spalio 30 d.	<p>URM nurodė, kad ratifikavus Susitarimą neigiamų pasekmių nenumatoma ir ratifikavimas nepadarys neigiamos įtakos verslo sąlygoms ir plėtrai. Verslo tarybos nuomone, toks vertinimas yra akivaizdžiai nepagrįstas, nes neigiamos pasekmės verslo sąlygoms ir plėtrai neabejotinai kils:</p> <p>1) ratifikavus Susitarimą būtų nutrauktos net 17 Lietuvos Respublikos dvišalių investicijų skatinimo ir apsaugos sutarčių, sudarytų su Belgijos ir Liuksemburgo ekonomine sąjunga, Bulgarija, Čekija, Danija, Estija, Graikija, Ispanija, Kroatija, Latvija, Lenkija, Nyderlandais, Portugalija, Prancūzija, Rumunija, Slovėnija, Vengrija ir Vokietija;</p> <p>2) šios dvišalės ES investicijų apsaugos sutartys saugo užsienio investicijas nuo neteisėto jų nusavinimo, diskriminacijos ir įpareigoja valstybes investicijų atžvilgiu elgtis sąžiningai ir teisingai. Jeigu užsienio investuotojas mano, kad šios jam garantuotos teisės yra pažeistos, jis turi teisę dėl to kreiptis į tarptautinį arbitražą (pvz., ICSID) su prašymu apginti jo teises, pvz., prašant priteisti jo patirtą žalą;</p> <p>3) šias sutartis nutraukus užsienio investuotojas nebegalės pasiremti nei tokių sutarčių suteikiama investicijų apsauga nuo neteisėto nusavinimo, diskriminacijos ir pan., nei joje numatyta galimybė kreiptis į tarptautinį arbitražą.</p>	<p>1. Neatsižvelgta.</p> <p>Ratifikavus Susitarimą bus pašalintas ES Teisingumo Teismo (toliau – ESTT) <i>Achmea</i> byloje (C-284/16) nustatytas ES vidaus dvišalių investicijų sutarčių nesuderinamumas su ES sutartimis. Taigi Susitarimo ratifikavimas kaip tik leistų išvengti neigiamų pasekmių, kurių galėtų kilti nesėmus būtinų priemonių ESTT sprendimui įgyvendinti. Lietuva privalo užtikrinti savo teisinės tvarkos atitikį ES teisei ir taip išvengti galimo ES teisės pažeidimo nagrinėjimo procedūros inicijavimo ir finansinės baudos už ESTT sprendimo nevykdymą.</p> <p>Ratifikavus susitarimą bus nutrauktos 17-a LR dvišalių investicijų sutarčių, bet visos Lietuvos dvišalės investicijų sutartys, sudarytos su trečiosiomis šalimis, liks galioti.</p> <p>Dėl pasekmių verslui: pabrėžiame, kad sudarius Susitarimą ir atitinkamus dvišalius susitarimus nutraukti ES vidaus dvišalės investicijų sutartis (Susitarimo nepasirašiusios Austrija, Suomija ir Švedija sudaro atskirus susitarimus), sąlygos ginti galimai pažeistas teises visiems ES investuotojams lieka vienodos, t. y. nebelieka nė vienos ES vidaus dvišalės investicijų sutarties, kuri suteiktų vieniems ES valstybių narių investuotojams pranašumo prieš kitus ES valstybių narių investuotojus. Lietuvoje investuotojų teisės ir investicijų apsaugos priemonės visų rūšių investicijoms, įskaitant klausimus dėl atlygintino paėmimo sąlygų bei vienodų veiklos sąlygų Lietuvos ir užsienio investuotojams užtikrinimo, reglamentuoja Lietuvos Respublikos investicijų įstatymas. Atitinkamai investavimo kitose ES valstybėse narėse sąlygas, investuotojų teises ir investicijų apsaugos priemonės reglamentuoja tų šalių nacionalinė teisė. Be to, investuotojai ES gali naudotis tiesiogiai taikomomis ES teisėmis, išplaukiančiomis iš bendrosios rinkos taisyklių. Pagal ES teisę, visų formų investicijos ES viduje saugomos per visą jų gyvavimo ciklą. ES valstybės narės turi pareigą užtikrinti, kad nacionalinėmis priemonėmis, kuriomis jos gali siekti apsaugoti teisėtus viešuosius interesus, nebūtų netinkamai ribojamos investicijos.</p>

<p>Verslo tarybos (asociacijos „Investors‘ Forum“, Lietuvos pramonininkų konfederacijos, Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų ir Lietuvos verslo darbdavių konfederacijos) raštas, 2020 m. spalio 30 d.;</p> <p>Donato Aleksandravičiaus raštas, 2020 m. lapkričio 3 d.</p>		<p>Investuotojai dėl galimai pažeistų teisių gali kreiptis į nacionalinius valstybių teismus. Pabrėžtina, kad ES valstybės narės, vykdydamos ES sutartis, privalo užtikrinti, kad jų teismai laikytųsi veiksmingos teisminės apsaugos reikalavimų. Be to, kitus klausimų dėl Sąjungos teisės aiškinimo ar taikymo, nacionaliniai teismai turi teisę kreiptis į ESTT dėl prejdudicinio sprendimo, o to negalėtų daryti tarptautinis arbitražas pagal dvišalę investicijų sutartį.</p>
	<p>Europos Komisija, nors ir yra viešai pareiškusi apie ketinimus įkurti daugiašalį investicinių ginčų sprendimo teismą, iki šiol nėra sukūrusi jokio kito alternatyvaus ginčų tarp valstybių ir užsienio investuotojų sprendimo mechanizmo, kuris galėtų pakeisti šiuo metu egzistuojantį modelį, kai užsienio investuotojų reikalavimai yra nagrinėjami nepriklausomame arbitraže.</p>	<p>2. Neatsižvelgta.</p> <p>Kadangi Investuotojų ir valstybės ginčų sprendimo sistema (toliau – ISDS) sulaukia kritikos dėl nesamo ar nepakankamo jos veiklos legitimumo, nuoseklumo ir skaidrumo, taip pat sprendimų peržiūros galimybės trūkumo, Europos Komisija (kartu ir ES) nuo 2015 m. laikosi požiūrio, kad ES prekybos ir investicijų susitarimuose (su trečiosiomis šalimis) ISDS turi būti institucionalizuota, ir į susitarimus įtraukia investicinių teismų sistemą. Investicinių teismų sistema jau įtvirtinta ES ir jos valstybių narių investicijų apsaugos susitarimuose su Singapūru ir Vietnamu bei CETA susitarime (su Kanada). Europos Komisija yra pareiškusi ketinimą ateityje įsteigti daugiašalį investicijų teismą, kuriam būtų galima perduoti spręsti investuotojų ir valstybių ginčus pagal susitarimus, kurių šalys yra atitinkamos trečiosios valstybės ir ES. Tikėtina, kad tokio daugiašalio teismo įsteigimo procesas užtruktų itin ilgai, be to, kol kas tokia idėja nėra sulaukusi reikšmingesnio daugumos trečiųjų valstybių pritarimo, o kai kurios iš jų net aiškiai nurodė, kad nepalaikytų tokio teismo įkūrimo. Šiuo metu UNCITRAL vyksta diskusijos dėl ISDS reformos, bet kol kas pradinė jų stadija neleidžia prognozuoti, kokių ir kada bus rezultatų.</p> <p>Pabrėžtina, kad visas aukščiau aprašytas procesas visų pirma yra susijęs su ES lygiu sudaromais investicijų apsaugos susitarimais su trečiosiomis šalimis. Jei prasidėtų konkrečios derybos dėl daugiašalio teismo sukūrimo, būtų galima svarstyti jo veiklos išplėtimą dvišaliams ES valstybių narių investicijų susitarimams su ne ES valstybėmis.</p>

<p>Verslo tarybos (asociacijos „Investors’ Forum“, Lietuvos pramonininkų konfederacijos, Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų ir Lietuvos verslo darbdavių konfederacijos) raštas, 2020 m. spalio 30 d.</p>	<p>Verslo taryba yra įsitikinusi, kad investuotojai turi turėti galimybę dėl jų pažeistų teisių gynimo kreiptis ne tik į valstybės, kurioje jie investavo, vidaus teismus su teisiniais prieš tą pačią valstybę, bet ir į nepriklausomą tarptautinį ginčų sprendimo forumą (pvz., ICSID) su prašymu apginti investuotojo pažeistas teises, ir tai taikoma:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Lietuvos investuotojams, investuojantiems kitose ES valstybėse narėse, bei 2) užsienio investuotojams iš kitų ES valstybių narių, investuojantiems Lietuvos Respublikoje. 	<p>3. Neatsižvelgta.</p> <p>ESTT <i>Achmea</i> bylos sprendime (C-284/16) nustatė, kad arbitražinės išlygos buvimas ES vidaus dvišalėje investicijų sutartyje prieštarauja ES teisei.</p>
<p>Verslo tarybos (asociacijos „Investors’ Forum“, Lietuvos pramonininkų konfederacijos, Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų ir Lietuvos verslo darbdavių konfederacijos) raštas, 2020 m. spalio 30 d.</p>	<p><...> Būtent tokios pozicijos laikosi Liuksemburgas bei Portugalija, kurios, nors ir pasirašė Susitarimą, tačiau kol kas jo neratifikavo ir pareiškė deklaraciją/išlygą, kurioje nurodo, kad ragina Europos Komisiją pradėti diskusijas ir derinti su ES valstybėmis narėmis alternatyvaus investicinių ginčų sprendimo mechanizmo įkūrimo projektą. Manytina, kad šios šalys neratifikuos Susitarimo, kol nebus sukurta investicinių ginčų sprendimo ES viduje alternatyva.</p>	<p>4. Neatsižvelgta.</p> <p>Pabrėžtina, kad išlygos dėl šio Susitarimo nėra galimos (žr. Susitarimo 13 str.).</p> <p>Liuksemburgo ir Portugalijos deklaracijų pateikimas pasirašant Susitarimą, Užsienio reikalų ministerijos duomenimis, nereiškia šių valstybių pozicijos neratifikuoti Susitarimo tol, kol nebus sukurta investicinių ginčų sprendimo ES viduje alternatyva, suprantant ją kaip alternatyvaus ginčų nagrinėjimo mechanizmo sukūrimą.</p> <p>Šios valstybės savo įsipareigojimą nutraukti dvišales investicijų apsaugos sutartis su kitomis ES valstybėmis narėmis yra jau nurodžiusios 2019 m. sausio 15 d. deklaracijoje, kurioje, be kita ko, buvo pabrėžta ir būtinybė nedelsiant ratifikuoti daugiašalį susitarimą dėl investicijų apsaugos sutarčių nutraukimo.</p> <p>Svarbu tai, kad tarptautinės sutarties, kuri vėliau turi būti ratifikuota, pasirašymas jau sukelia pareigas – pasirašiusi valstybė privalo susilaikyti nuo veiksmų, kurie pažeistų sutarties objektą ir jos tikslą (Vienos konvencijos dėl tarptautinių sutarčių teisės 18 straipsnis). Lietuva Susitarimą pasirašė 2020 m. gegužės 5 d., įgaliojimai pasirašyti šį Susitarimą Lietuvos Respublikos vardu buvo suteikti Prezidento dekretu, prieš tai apsvarsčius Vyriausybėje.</p> <p>Savo deklaracijomis, į kurias referuojama Verslo tarybos rašte, Liuksemburgas ir Portugalija ragina Europos Komisiją pradėti procesą siekiant veiksmingesnės investicijų apsaugos ES, atlikti esamų ginčų sprendimų mechanizmų vertinimą, taip pat įvertinti naujų ar geresnių priemonių sukūrimo poreikį.</p>

<p>Verslo tarybos (asociacijos „Investors’ Forum“, Lietuvos pramonininkų konfederacijos, Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų ir Lietuvos verslo darbdavių konfederacijos) raštas, 2020 m. spalio 30 d.</p>	<p>Austrija, Suomija ir Švedija Susitarimo apskritai nėra pasirašiusios, tai atitinkamai reiškia, kad šios valstybės apskritai su tokių sutarčių nutraukimu nesutinka.</p>	<p>5. Neatsižvelgta.</p> <p>Minėtasis ESTT sprendimas <i>Achmea</i> byloje (C-284/16) įpareigoja visas ES valstybes narės. Visos ES valstybės narės savo įsipareigojimą nutraukti savo su kitomis ES valstybėmis sudarytas dvišales investicijų sutartis įtvirtino 2019 m. sausio 15 d. ir 16 d. pasirašydamos deklaracijas. Skiriasi tik dvišalių sutarčių nutraukimo forma: dauguma ES valstybių narių pasirinko jas nutraukti sudarydamos daugišalių susitarimą, o trys ES valstybės narės (Austrija, Suomija ir Švedija) jas nutraukia dvišaliais susitarimais. Taigi Austrija, Suomija ir Švedija nepasirašė Susitarimo dėl to, kad savo turimas ES vidaus dvišales investicijų sutartis nutarė nutraukti sudarydamos dvišalius susitarimus su kiekviena iš atitinkamų ES valstybių narių atskirai.</p> <p>Lietuva jau yra sudariusi dvišalių investicijų sutarčių nutraukimo susitarimus su Suomija ir Švedija, apsiėmiant notomis. Atitinkamas susitarimas nutraukti dvišalę investicijų apsaugos sutartį neformaliai yra suderintas ir su Austrija, šiuo metu laukiama formalios Austrijos pusės notos. Šie susitarimai taip pat ratifikuotini.</p> <p>Užsienio reikalų ministerijos žiniomis, Austrija, Suomija ir Švedija su kitomis ES valstybėmis narėmis taip pat jau yra sutarusios dėl savo dvišalių investicijų apsaugos sutarčių nutraukimo, kai kurie susitarimai sudaryti ir jau yra įsigalioję.</p>
<p>Verslo tarybos (asociacijos „Investors’ Forum“, Lietuvos pramonininkų konfederacijos, Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų ir Lietuvos verslo darbdavių konfederacijos) raštas, 2020 m. spalio 30 d.</p>	<p>Susitarimo ratifikavimas sukelia didelį teisinį neapibrėžtumą Lietuvos investuotojams, investavusiems kitose ES valstybėse narėse, nes tokie investuotojai nebetenka dvišalių investicijų skatinimo ir apsaugos sutarčių garantuojamos apsaugos.</p>	<p>6. Neatsižvelgta.</p> <p>Žr. komentarą Nr. 1 ir Nr. 3.</p>

<p>Verslo tarybos (asociacijos „Investors’ Forum“, Lietuvos pramonininkų konfederacijos, Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų ir Lietuvos verslo darbdavių konfederacijos) raštas, 2020 m. spalio 30 d.;</p> <p>Donato Aleksandravičiaus raštas, 2020 m. lapkričio 3 d.</p>	<p>Susitarimo ratifikavimas, kol nėra sukurtas alternatyvus investicinių ginčų sprendimo mechanizmas, neužtikrina efektyvios verslo subjektų teisių gynimo sistemos ir sukelia neigiamas pasekmes, įskaitant galimą užsienio investicijų išskėlimą iš Lietuvos, ir pablogins Lietuvos investicinį klimatą.</p>	<p>7. Neatsižvelgta.</p> <p>Lietuva privalo užtikrinti savo teisinės tvarkos atitikimą ES teisei, todėl turi atsižvelgti į ESTT sprendimą <i>Achmea</i> byloje ir ratifikuoti Susitarimą. ES valstybių narių, tarp jų – ir Lietuvos, įsipareigojimas nedelsiant ratifikuoti Susitarimą yra įtvirtintas ir 2019 m. sausio 15 d. deklaracijoje. Taip pat žr. komentarą Nr. 9 (jo dalį apie Europos Komisijos organizuojamas diskusijas dėl galimybių tobulinti ES investicijų apsaugos priemones).</p>
<p>Verslo tarybos (asociacijos „Investors’ Forum“, Lietuvos pramonininkų konfederacijos, Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų ir Lietuvos verslo darbdavių konfederacijos) raštas, 2020 m. spalio 30 d.</p>	<p>Verslo organizacijų nuomone, teisės aktų projektų poveikis nebuvo įvertintas, taip pažeidžiant Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos (Metodika) reikalavimus. Remiantis Metodika, teisės aktų projektų poveikis turi būti įvertintas, be kita ko, šiais aspektais (Metodikos 9.1 ir 9.2 p.):</p> <p>1) poveikis atitinkamai sričiai (įvertinamas galimas poveikis konkrečiai viešosios politikos ir (ar) visuomeninių santykių sričiai, kurioje numatoma daryti pakeitimus);</p> <p>2) poveikis valstybės finansams (įvertinamas galimas poveikis valstybės biudžetui ir (ar) savivaldybių biudžetams, finansiniams įsipareigojimams ir kita).</p> <p>Verslo organizacijos ragina valstybės institucijas įvertinti galimas neigiamas pasekmes Susitarimo ratifikavimo Lietuvos verslui, investuojančiam kitose ES valstybėse narėse, bei užsienio investuotojams, investuojantiems Lietuvoje iš kitų ES valstybių narių, be to, turi būti įvertintas neigiamas poveikis valstybės finansams, kurį gali sąlygoti užsienio investicijų išskėlimas iš Lietuvos ir Lietuvos investicijų klimato blogėjimas. Šis vertinimas, be abejo, sąlygoja poreikį pasitelkti specialistus ir ekspertus, o Teisės aktų projektų rengėja aiškinamajame rašte</p>	<p>8. Neatsižvelgta.</p> <p>Vadovaujantis Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo“, 36 punktu, teisės aktų projektų poveikio vertinimo rezultatai pateikiami aiškinamajame rašte, o atskira Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo pažyma nerengiama. Aiškinamajame rašte nurodyta, kad ratifikavus Susitarimą neigiamų pasekmių nenumatoma.</p> <p>Užsienio reikalų ministerija, analizuodama teisės aktų poveikį atitinkamai sričiai, įvertino, kad įgyvendinus numatomą reguliavimą, t. y. priėmus įstatymą dėl Susitarimo ratifikavimo, bus pašalintas iš ES vidaus investicijų sutarčių kylantis prieštaravimas ES teisei ir tokiu būdu bus atsižvelgta į ESTT sprendimą <i>Achmea</i> byloje. Taip pat svarbu ir tai, kad, atsižvelgiant į 2019 m. sausio 15 d. deklaraciją, numatomą teisinį reguliavimą svarbu nustatyti ir įgyvendinti kuo skubiau, o „nulinio veikimo“ ar „nieko neveikimo“ scenarijus sukeltų neigiamų pasekmių Lietuvai.</p> <p>Užsienio reikalų ministerija, analizuodama teisės aktų poveikį valstybės finansams, įvertino, kad projektų įgyvendinimui nereikės skirti valstybės lėšų, projektų įgyvendinimas nepaveiks kitų institucijų ir (ar)</p>

<p>Verslo tarybos (asociacijos „Investors’ Forum“, Lietuvos pramonininkų konfederacijos, Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų ir Lietuvos verslo darbdavių konfederacijos) raštas, 2020 m. spalio 30 d.</p>	<p>nurodė, kad su jokiais specialistais ir ekspertais nebuvo konsultuojamasi. Todėl būtina specialistų ir ekspertų pagalba, be kita ko, įvertinti, ar egzistuojanti ES teisinė bazė užtikrina lygiavertę užsienio investuotojų teisinę apsaugą ir ar investuotojų teisių gynimo alternatyvos užtikrina tokį patį teisių apsaugos lygį, kurį suteikia šiuo metu galiojančios dvišalės investicijų apsaugos sutartys.</p>	<p>savivaldybių išlaidų, taip pat tai, kad ratifikavusi Susitarimą Lietuva išvengtų galimos ES teisės pažeidimo nagrinėjimo procedūros ir kartu finansinės baudos.</p> <p>Taip pat buvo atsižvelgiama į tai, kad šiuo Susitarimu (ir dvišaliais susitarimais su Suomija, Švedija ir Austrija) yra nutraukiamos visos ES vidaus investicijų apsaugos sutartys, todėl sąlygos ginti galimai pažeistas teises visiems ES investuotojams išlieka vienodos, t. y. nebelieka nė vienos ES vidaus dvišalės investicijų sutarties, kuri vieniems ES valstybių narių investuotojams suteiktų pranašumo prieš kitus ES valstybių narių investuotojus.</p> <p>Susitarimą rengė valstybių narių ekspertai.</p>
<p>Verslo tarybos (asociacijos „Investors’ Forum“, Lietuvos pramonininkų konfederacijos, Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų ir Lietuvos verslo darbdavių konfederacijos) raštas, 2020 m. spalio 30 d.</p>	<p>Vien preliminarį tarptautinių organizacijų atliktų ekspertinių studijų ir jų pateiktų išvadų analizę patvirtina, kad Susitarimo ratifikavimas pastatytų verslo organizacijas į daug blogesnę padėtį: 1) šiuo metu egzistuojanti teisinė ES bazė neužtikrina tokios apsaugos, kurią užsienio investuotojams suteikia galiojančios dvišalės investicijų skatinimo ir apsaugos sutartys; 2) <i>Eurochambres</i> atlikta ES verslo subjekto apklausa 2019 m. parodė, kad daugiau nei 80 proc. apklaustųjų mano, jog valstybės ir ES teismai nepakankamai užtikrina teisių apsaugą ir vis dar susiduriama su šalių protekcionizmo apraiškomis; 3) nacionaliniai teismai ne tik gali neturėti reikiamų žinių ginčams tarp investuotojų ir valstybių spresti, bet jų darbo krūviai neleistų ginčų išnagrinėti greitai ir efektyviai, nes, pavyzdžiui, ginčai valstybės institucijomis kai kurių valstybių teismuose gali būti nagrinėjami daugiau nei 1 000 dienų vien pirmoje instancijoje, o eilė tarptautinių tyrimų rodo, kad kai kurių valstybių teismai susiduria su nepriklausomumo, nešališkumo ir korupcijos iššūkiais, žr., pvz., <i>World Justice Report, Corruption Perception Index and Ease of Doing business</i>;</p> <p>4) EBPO savo paskelbtose studijose skelbia, kad būtent dvišalių investicijų apsaugos sutarčių sukurtas investuotojų teisių apsaugos mechanizmas efektyviai saugo investuotojų teisėtus lūkesčius;</p> <p>5) Europos Komisija taip pat yra paskelbusi viešas konsultacijas dėl efektyvaus investuotojų teisių apsaugos mechanizmo ES viduje sukūrimo, taip pripažindama, kad nacionalinių ir ES teismų suteikiama apsauga yra galimai nepakankama.</p>	<p>9. Neatsižvelgta.</p> <p>Žr. komentarą Nr. 1.</p> <p>Taip pat atkreipiamė dėmesį, kad 2020 m. ES teisingumo rezultatų suvestinėje, kurioje pateikiama objektyvi, palygintina informacija apie nacionalinių teisingumo sistemų nepriklausomumą, kokybę ir veiksmingumą, matyti, kad daugumos valstybių narių teisingumo sistemų veiksmingumas nuolat didėja. Lietuvos rodikliai bendrajame valstybių narių vertinime dėl teismo proceso veiksmingumo yra itin aukšti, pvz., Lietuva yra trečioje vietoje, vertinant civilinių ir komercinių ginčo bylų nagrinėjimo trukmę visų instancijų teismuose 2018 m. (iki 200 dienų). Atkreiptinas dėmesys, kad daugumoje ES valstybių narių šis rodiklis neviršija 600 dienų.</p> <p>Referuodami į Verslo tarybos minimas EBPO studijas, atkreipiamė dėmesį, kad jose yra bendrai aptariami investicijų apsaugos sutarčių privalumai, nenagrinėjant atskirai klausimo dėl ES vidaus investicijų apsaugos sutarčių egzistavimo galimumo. Dar kartą pabrėžiame, kad šiuo Susitarimu nutraukiamos tik ES valstybių narių sudarytos tarpusavio investicijų apsaugos sutartys, nes jų turinys prieštarauja ES sutartims. Lietuva ir toliau išlaiko dvišales investicijų apsaugos sutartis ir derasi dėl naujų sutarčių sudarymo su ne ES valstybėmis.</p> <p>Kartu informuojame, kad pradėjusios derinti ES vidaus dvišalių investicijų sutarčių nutraukimo klausimą ES valstybės narės, tarp jų – ir Lietuva, ragino Europos Komisiją atlikti investicijų apsaugos sistemos ES viduje analizę ir įvertinti, ar būtų poreikis papildomai reguliuoti</p>

<p>Verslo tarybos (asociacijos „Investors’ Forum“, Lietuvos pramonininkų konfederacijos, Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų ir Lietuvos verslo darbdavių konfederacijos) raštas, 2020 m. spalio 30 d.</p>		<p>investicijų ES viduje apsaugos klausimus, nutraukus ES vidaus dvišales investicijų sutartis.</p> <p>Atsižvelgdama į šiuos raginimus Europos Komisija buvo paskelbusi Verslo tarybos rašte minimas viešas konsultacijas, kurių tikslas buvo įvertinti stipriąsias ir silpnąsias investicijų apsaugos ES viduje sistemos vietas, taip pat galimus pasiūlymus ir priemones jai patobulinti.</p> <p>Šiuo metu Europos Komisija analizuoja viešųjų konsultacijų rezultatus, konsultuojasi su ES valstybėmis narėmis ir 2021 m. ketina pateikti teisinį pasiūlymą. Pabrėžtina, jog pasiūlymą ketinama teikti ne dėl to, kad nepasitikiama ES valstybių narių nacionalinių teismų sistema, o siekiant užtikrinti aukštesnio lygio tarpvalstybinių investicijų apsaugą Europos Sąjungoje ir sukurti nuspėjamesnę, stabilesnę ir aiškesnę reguliavimo aplinką, kuri skatintų investicijas vidaus rinkoje.</p> <p>Diskusijos dėl galimybių tobulinti investicijų apsaugos priemones jau vyksta, bet jų pradinėje stadijoje galimo teisinio pasiūlymo specifikacijos ir apimtys kol kas nėra aiškios. Kaip minėta, pasiūlymą ketinama pateikti 2021-aisiais.</p> <p>Susitarimo ratifikavimo termino susiejimas su minėtųjų diskusijų rezultatais lemtų nepagrįstą Susitarimo įsigaliojimo proceso vilkinimą, o tai pažeistų Lietuvos įsipareigojimą nedelsiant ratifikuoti Susitarimą, įtvirtintą 2019 m. sausio 15 d. deklaracijoje, taip pat iš ES sutarčių kylančią pareigą atsižvelgti į ESTT sprendimą ir užtikrinti savo teisinės tvarkos atitiktį ES teisei.</p>
	<p>Neigiamo poveikio tinkamam įvertinimui Verslo taryba taip pat ragina Lietuvos valdžios institucijas pradėti diskusijas su išlygas dėl Susitarimo paskelbusiomis ES valstybėmis narėmis (Liuksemburgas, Portugalija), taip pat su Susitarimo išvis nepasirašiusiomis kitomis ES valstybėmis narėmis (Švedija, Suomija, Austrija).</p>	<p>10. Neatsižvelgta.</p> <p>Žr. komentarą Nr. 4 ir Nr. 5.</p>

<p>Verslo tarybos (asociacijos „Investors' Forum“, Lietuvos pramonininkų konfederacijos, Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų ir Lietuvos verslo darbdavių konfederacijos) raštas, 2020 m. spalio 30 d.</p>	<p>Verslo organizacijos yra įsitikinusios, kad Susitarimas gali būti ratifikuotas tik po to, kai bus tinkamai įvertintos visos ratifikavimo sukeliamos pasekmės ir sukurtas efektyvus investuotojų teisių ir interesų gynimo mechanizmas ES viduje. Būtent tokios pozicijos laikosi Liuksemburgas bei Portugalija: <...>.</p>	<p>11. Neatsižvelgta. Žr. komentarus Nr. 4 ir Nr. 9.</p>
<p>Verslo tarybos (asociacijos „Investors' Forum“, Lietuvos pramonininkų konfederacijos, Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų ir Lietuvos verslo darbdavių konfederacijos) raštas, 2020 m. spalio 30 d.</p>	<p>Verslo taryba skatina Lietuvos Respubliką susilaikyti nuo Susitarimo ratifikavimo (pareiškiant atitinkamą deklaraciją) ne tik kol nebus įvertintos neigiamos tokio ratifikavimo pasekmės, bet ir kol nebus sukurtas efektyvus investuotojų teisių ir interesų gynimo mechanizmas ES viduje, tuo pačiu tolimesnius veiksmus derinti su tomis valstybėmis, kurios susilaiko nuo ratifikavimo ir reikalauja Europos Komisiją imtis veiksmų nedelsiant užtikrinti efektyvaus investuotojų teisių gynimo mechanizmą.</p>	<p>12. Atsižvelgta iš dalies. Žr. komentarus Nr. 1, Nr. 4, Nr. 5, Nr. 7, Nr. 9. Užsienio reikalų ministerija, atsižvelgdama į verslo atstovų raginimą pareikšti atitinkamą deklaraciją, taip pat į kitų valstybių, kurios pateikė atitinkamas deklaracijas, pavyzdžius, įvertindama teisėkūros reikalavimus, nacionalinės teisės nustatytą Lietuvos Respublikos pareiškimų darymo tvarką bei tai, kad šiuo atveju pareiškimas atitiktų politinės deklaracijos pobūdį, mano, kad Lietuvos Respublikos įstatymo dėl Susitarimo dėl Europos Sąjungos valstybių narių dvišalių investicijų sutarčių nutraukimo ratifikavimo projekto svarstymo Lietuvos Respublikos Seime metu kartu galėtų būti svarstoma ir galimybė priimti atskirą Lietuvos Respublikos Seimo nutarimą (ar Seimo rezoliuciją) dėl Lietuvos Respublikos Seimo pareiškimo dėl Susitarimo dėl Europos Sąjungos valstybių narių dvišalių investicijų sutarčių nutraukimo, kuriame šis pareiškimas galėtų būti išdėstytas taip: „Lietuvos Respublikos Seimas pareiškia, kad nuspėjamas, stabilus ir aiškus verslo aplinkos reguliavimas yra itin svarbus siekiant skatinti, palengvinti ir apsaugoti tarpvalstybines investicijas Europos Sąjungos vidaus rinkoje. Atsižvelgdama į tai, Lietuvos Respublika pabrėžia, kad būtina stiprinti investicijų apsaugą Europos Sąjungoje, gerinti Europos Sąjungos investuotojų teisių įgyvendinimą ir užtikrinti veiksmingas</p>

		<p>teisių gynimo priemonės pagal Europos Sąjungos teisinę sistemą: tobulinti esamas ar sukurti naujų priemonių ir mechanizmų, įskaitant veiksmingą investicinių ginčų sprendimo mechanizmą.“</p>
<p>Verslo tarybos (asociacijos „Investors’ Forum“, Lietuvos pramonininkų konfederacijos, Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų ir Lietuvos verslo darbdavių konfederacijos) raštas, 2020 m. spalio 30 d.</p>	<p>Verslo taryba prašo įvertinti aukščiau nurodytas pastabas ir suteikti galimybę aktyviai dalyvauti tolesniame teisėkūros procese.</p>	<p>13. Atsižvelgta.</p> <p>Užsienio reikalų ministerija, įvertinusi verslo atstovų pastabas, 2020 m. lapkričio 26 d. ir 2020 m. gruodžio 9 d. surengė virtualius susitikimus su verslo atstovais, kurių metu buvo aptartas Susitarimo ratifikavimo poreikis ir padariniai. Po šių susitikimų Užsienio reikalų ministerijos atsakymai dėl Susitarimo ratifikavimo taip pat buvo pateikti raštu.</p>

<p>Donato Aleksandravičiaus raštas, 2020 m. lapkričio 3 d.</p>	<p>Susitarimo ratifikavimas gali daryti neigiamą įtaką mano ir kitų Lietuvos investuotojų užsienyje teisėms ir interesams.</p> <p>Ratifikavus Susitarimą ir tokiu būdu Lietuvos Respublikai nutraukus dvišales investicijų apsaugos sutartis su kitomis ES valstybėmis narėmis, tame tarpe ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Danijos Karalystės sutartį „Dėl investicijų skatinimo ir abipusės apsaugos“, tiek aš, tiek ir kiti Lietuvos investuotojai nebegalės pasiremti nei tokių sutarčių suteikiama investicijų apsauga nuo neteisėto nusavinimo, diskriminacijos ir pan., nei joje numatyta galimybė kreiptis į tarptautinį arbitražą.</p> <p><...></p> <p>Galiojanti ES teisė nesuteikia tokių garantijų ir teisių Lietuvos investuotojams, investuojantiems ES valstybėse narėse.</p>	<p>14. Neatsižvelgta.</p> <p>Žr. komentarą Nr. 1.</p>
<p>Donato Aleksandravičiaus raštas, 2020 m. lapkričio 3 d.</p>	<p><...> daugiašalės ir dvišalės investicijų sutartys tapo svarbiausiu tarptautiniu teisiniu instrumentu, skatinančiu ir reguliuojančiu tiesiogines užsienio investicijas, o arbitražo teismai, tokie kaip ICSID, yra skirti suteikti neutralų forumą investicinių ginčų sprendimui, o tai savo ruožtu sukuria abipusio pasitikėjimo atmosferą, taip stimuliuojant didesnio masto privataus tarptautinio kapitalo judėjimą į valstybes, norinčias tokį kapitalą pritraukti.</p> <p>ICSID suteikia forumą konfliktų sprendimui sistemoje, kuri atidžiai subalansuoja visų dalyvaujančių šalių interesus ir reikalavimus bei stengiasi „depolitizuoti“ tarptautinių ginčų sprendimą.</p>	<p>15. Neatsižvelgta.</p> <p>Užsienio reikalų ministerija neneigia investicijų apsaugos sutarčių teikiamų privalumų, siekiant skatinti tiesioginių užsienio investicijų pritraukimą į Lietuvą. Pabrėžiame, kad šiuo Susitarimu nutraukiamos tik ES valstybių narių sudarytos tarpusavio investicijų apsaugos sutartys, nes jų turinys prieštarauja ES sutartims ir tai nustatyta ESTT. Lietuva ir toliau išlaiko dvišales investicijų apsaugos sutartis ir derasi dėl naujų sutarčių sudarymo su ne ES valstybėmis.</p>

Donato Aleksandravičiaus raštas, 2020 m. lapkričio 3 d.	<...> Būtent tokios pozicijos laikosi Liuksemburgas bei Portugalija, kurios, nors ir pasirašė Susitarimą, tačiau kol kas jo neratifikavo ir pareiškė deklaraciją/išlygą, kurioje nurodo, kad ragina Europos Komisiją pradėti diskusijas ir derinti su ES valstybėmis narėmis alternatyvaus investicinių ginčų sprendimo mechanizmo įkūrimo projektą. Šio Susitarimo išvis nėra pasirašiusios keturios ES valstybės narės: Austrija, Suomija, Švedija, Airija bei buvusi ES valstybė narė – Jungtinė Karalystė. Šis Susitarimas joms negalioja.	16. Neatsižvelgta. Žr. komentarą Nr. 4 ir Nr. 5. Pakartotinai informuojame, kad Airija Susitarimo nepasirašė, nes neturi galiojančių ES vidaus dvišalių investicijų sutarčių. Jungtinė Karalystė dalyvavo derybose dėl Susitarimo sudarymo ir yra nurodžiusi savo poziciją dėl ES vidaus dvišalių investicijų sutarčių nutraukimo 2019 m. sausio 15 d. deklaracijoje, bet po išstojimo iš ES dvišalių investicijų sutarčių nutraukimo klausimus ketina spręsti dvišališkai su atskiromis ES valstybėmis narėmis.
Donato Aleksandravičiaus raštas, 2020 m. lapkričio 3 d.	Susitarimo 10 str. nurodoma, kad egzistuoja teisė kreiptis į nacionalinius teismus, tačiau nenurodoma, kurios valstybės narės: tos valstybės narės, kurioje yra įsisteigęs investuotojas, tos valstybės narės, kurioje buvo investuojama, ar trečiojoje valstybėje narėje.	17. Neatsižvelgta. Investavimo ES valstybėse narėse sąlygas, investuotojų teises ir investicijų apsaugos priemones reglamentuoja tų valstybių nacionalinė teisė, todėl yra galimybė ginti galimai pažeistas investuotojų teises kreipiantis į tos valstybės, kurioje yra atlikta investicija, nacionalinius teismus.
Donato Aleksandravičiaus raštas, 2020 m. lapkričio 3 d.	Susitarimo ratifikavimas sukelia didelį teisinį neapibrėžtumą Lietuvos investuotojams, investavusiems kitose ES valstybėse narėse, nes tokie investuotojai nebetenka teisės kreiptis į tarptautinius ir nepriklausomus arbitražus esant jų teisių tose valstybėse narėse pažeidimui.	18. Neatsižvelgta. Žr. komentarą Nr. 1, Nr. 3.
Donato Aleksandravičiaus raštas, 2020 m. lapkričio 3 d.	Lietuvos Respublika turėtų pareikšti panašią deklaraciją, kokią jau yra pareiškusi kitos ES valstybės narės, t. y. Liuksemburgas bei Portugalija, ir susilaikyti nuo Susitarimo ratifikavimo kol nebus sukurtas efektyvus investuotojų teisių ir interesų gynimo mechanizmas ES viduje.	19. Atsižvelgta iš dalies. Žr. komentarą Nr. 12.
Donato Aleksandravičiaus raštas, 2020 m. lapkričio 3 d.	Lietuvos Respublika savo tolesnius veiksmus turėtų derinti su tomis valstybėmis, kurios susilaiko nuo ratifikavimo ir reikalauja Europos Komisiją imtis veiksmų nedelsiant užtikrinti efektyvaus investuotojų teisių gynimo mechanizmą.	20. Neatsižvelgta. Žr. komentarą Nr. 4 ir Nr. 5.

<p>UAB „E energija“ raštas, 2020 m. lapkričio 4 d.</p>	<p>Susitarimo ratifikavimas gali neigiamai paveikti „E energija“ galimybes išsiieškoti dar 2017-12-22 E energija naudai priteistą kompensaciją bei nuostolius iš Latvijos Respublikos ICSID arbitražo byloje (<i>UAB E energija v. Latvijos Respublika</i>, ICSID byla Nr. ARB/12/33).</p>	<p>21. Neatsižvelgta.</p> <p>Lietuva dar 2019 m. sausio 15 d. deklaracija įsipareigojo nutraukti savo turimas ES vidaus investicijų apsaugos sutartis ir, kai bus pasiektas Susitarimas dėl tokių sutarčių nutraukimo, nedelsiant jį ratifikuoti.</p> <p>Dėl UAB „E energija“ investicinio ginčo su Latvijos Respublika papildomai konsultuotasi su Europos Komisijos atstovais. Europos Komisija laikosi griežtos pozicijos dėl dvišalių investicijų apsaugos sutarčių tarp ES valstybių narių ir nemato galimybių jomis remtis siekiant ginti pažeistas teises, įskaitant ir tuos atvejus, kai siekiama iki ESTT <i>Achmea</i> sprendimo priimto arbitražo teismo sprendimo įvykdymo. Dvišalių investicijų sutarčių arbitražinės išlygos prieštariauja ES sutartims, toks nesuderinamumas egzistuoja nuo valstybių tapimo ES šalimis. ES valstybės narės dėl ES vidaus dvišalių investicijų apsaugos sutarčių nesuderinamumo su ES teise savo poziciją išreiškė pasirašydamos Susitarimą. ES valstybių narių įsipareigojimai dėl arbitražinės išlygos investiciniuose ginčiuose negalimumo ir iš to kylančių pasekmių taip pat yra įtvirtinti 2019 m. sausio 15 d. deklaracijoje. Susitarimo ratifikavimas yra būtinas siekiant užtikrinti Lietuvos teisinės tvarkos atitiktį ES teisei. Pabrėžtina, kad Latvija jau atliko savo vidaus procedūras, būtinas Susitarimui įsigaliooti, ir 2021 m. sausio 29 d. pranešė Susitarimo depozitarui apie Susitarimo ratifikavimą.</p>
<p>UAB „E energija“ raštas, 2020 m. lapkričio 4 d.</p>	<p>Susitarimą būtų galima ratifikuoti tik tuomet, kai bus sukurtas alternatyvus ir nepriklausomas ginčų sprendimo ir atlyginimo jau išnagrinėtų ginčų atvejų mechanizmas ES viduje. Mūsų žiniomis, tokios pozicijos laikosi keletas ES šalių, t. y. Liuksemburgas bei Portugalija.</p>	<p>22. Neatsižvelgta.</p> <p>Žr. komentarus Nr. 1, Nr. 4 ir Nr. 9.</p>

Andrius Kamavičius
 Teisėninkas tarpininkis sutarčių
 departamento direktorius

Vilija Kruopienė
 2021-02-15

 2021-02-13